

VOGELWERK GROEP OOST-BRABANT

Natuurpunt, Vereniging voor Natuur en Landschap in Vlaanderen

Secretariaat Vogelwerkgroep: Waaibergstraat 26 / 5, 3300 Tienen.

marcel.jonckers2@telenet.be

☎ 016 81 87 87 of 0497 44 72 33

Leer onze vogelwereld kennen doorheen het jaar
Bezoek een reeks prachtige natuurgebieden

Cursus 2011

Vogels Het Jaar Rond

Algemene vogelcursus – tweede module

- ❑ 8 theoretische lessen op maandagavond en 1 op dinsdagavond te Diest, Bezoekerscentrum Webbekomsbroek / Halve Maan, Omer Vanaudenhovelaan 48 (vroegere Leopoldvest) te Diest.
- ❑ 10 uitstappen op zaterdag, waaronder 2 bustochten (“Tiengemeten” en “Flevoland - Oostvaardersplassen – Lepelaarplassen”), 1 autodagtocht (Kust Oostende, Heist, Het Zwin), 6 voormiddagtochten (Diest Wallen en Citadel, Dassenaarde-Asdonk, Schullen, Dijlevallei Oud-Heverlee, Velpevallei Paddepoel, Hoegaardse akkerreservaten) en 1 avondwandeling (Uilenwandeling te Eliksem).

Deze cursus kost

- ❑ 150 euro voor Natuurpunt-leden die voor 2011 al een abonnement namen op Ons Vogelblad;
- ❑ 160 euro voor Natuurpunt-leden die voor 2011 nog geen abonnement namen op Ons Vogelblad;
- ❑ 184 euro voor niet-leden.

Te storten op rek. van NP Vogelwerkgroep Oost-Brabant, Waaibergstraat 26 / 5, 3300 Tienen. IBAN: BE24 3300 1135 7138 – BIC: BBRU BE BB. Vermeldt: Cursus Diest + gebruikelijke naam van de cursist. In het cursusgeld zijn begrepen: de lessen, 2 busreizen en de uitgebreide syllabus bij de theoretische lessen. Inlichtingen bij Marcel Jonckers, 016 81 87 87, bij afw. Luc Cieters, Peter Collaerts of Jan Wellekens. Zie ook onze website: www.vogelwerkgroep-oost-brabant.be.

Deze cursus is de **tweede module** met 8 andere theoretische lessen en 10 andere uitstappen dan in 2010. Voor wie de eerste module niet volgde, is er de voorafgaande (9de) les (die een herhaling is van de instaples uit module 1.

PLANNING VOGELCURSUS 2011

Theoretische lessen

Maandag 7 februari 2011:   **“Introductie tot het vogelkijken”**

Dit is de extra-les voor de nieuwe cursisten.

Welke determinatiegidsen gebruiken? Welke verrekijkers? Hoe vogels determineren? Waar kijken? Websites, netwerken, onderzoeksprojecten.

Lesgevers: Peter Collaerts en Toon Roels.

Maandag 21 februari 2011:   **“Uilen”**

Deze les wordt gegeven door de provinciale coördinator van de Kerkuilenwerkgroep Vlaanderen. We maken uitvoerig kennis met alle in ons land voorkomende uilensoorten: 4 in Vlaanderen broedende soorten, 2 uit de Ardennen, 1 geregelde wintergast en een paar dwaalgasten.

Lesgever: Philippe Smets.

Maandag 21 maart 2011:   **“Voortplanting, van balts tot ei”**

Vogels leveren heel wat inspanningen om zich voort te kunnen planten. Ze moeten een territorium veroveren, een partner lokken en aan zich binden met baltsen en zingen, nesten in heel diverse types bouwen, eitjes leggen, broeden, en dan hun jongen wereldwijd maken.

Lesgever: Marcel Jonckers.

Maandag 4 april 2011:   **“Zangvogels Zomergasten”**

In deze les komt een selectie aan bod uit de grote groep van de zangvogels. De aandacht gaat hierbij naar die soorten die ons land in de zomer aandoen, sommige als doortrekker, maar gelukkig ook veel soorten om bij ons te broeden. Naast herkenning en ecologie geven we in deze les veel aandacht aan de geluiden van de vogels.

Lesgever: Peter Collaerts.

Maandag 2 mei 2011:   **“Steltlopers 1 - Herkenning”**

De steltlopers vormen een grote groep waaronder een aantal moeilijk te determineren soorten. We leren ze eerst in te delen in een aantal groepen, vaak te onderscheiden op basis van gedragingen, maar ook op uiterlijke kenmerken die vaak verband houden met de levenswijze.

Nadien volgt de determinatie. Tevens krijgen we tips over verspreiding en waarnemingsmogelijkheden.

Lesgever: Peter Collaerts.

Dinsdag 14 juni 2011:

“Steltlopers 2 - Ecologie”

In deze les wordt de klemtoon gelegd op de levenswijze, het trekgedrag, de voeding en het voortplantingsritueel. Belangrijk zijn ook de broedkansen en de mogelijke maatregelen om het voortplantingssucces te verhogen, het instellen van reservaten, beheersmaatregelen en overeenkomsten met landbouwers.

Lesgever: Jan Wellekens.

Maandag 12 september 2011:

“Europese Roofvogels”

In module 1 kwamen onze inlands broedende roofvogels aan bod. In deze les gaat de aandacht naar die roofvogels die we bij ons kunnen ontmoeten als wintergast, zwerfvogel, dwaalgast ... of die we elders in Europa kunnen ontmoeten tijdens vakanties of gerichte vogelreizen.

Lesgever: Jan Wellekens.

Maandag 17 oktober 2011:

“Kustvogels Meeuwen en Sterns”

In deze les worden een aantal kustbewonende soorten bestudeerd. Het betreft dan voornamelijk de moeilijke, maar boeiende groepen van meeuwen en sterns, maar ook soorten als Zeekoet, Alk en Jan-van-gent. Er wordt hierbij veelvuldig gebruik gemaakt van videofragmenten.

Lesgever: Koen Leysen.

Maandag 21 november 2011:

“Vogels van het agrarische landschap”

In deze afsluitende les gaat de aandacht naar die vogelsoorten die in het Vlaamse agrarische landschap thuis horen en vaak sterk bedreigd zijn. We leren ze niet alleen herkennen, maar vernemen alles over hun noden, bedreigingen en de mogelijke maatregelen voor hun behoud.

Het gaat dan over zangvogels als de Geel- en Grauwe Gors, Ringmus, Kneu, Gele Kwikstaart... maar ook over soorten als Patrijs en Grauwe Kiekendief. Pessimisme, maar ook veel hoop steunend op de positieve ervaringen van de laatste jaren.

Lesgever: Robin Guelinckx.

Deze lessen zullen telkens aanvangen om 19.30 u. en duren tot omstreeks 22.30 u. Er wordt gebruik gemaakt van PowerPoint-presentaties, film- en geluidsfragmenten.

Praktijklessen

Zaterdag 12 februari 2011:

(voormiddag)

De Wallen en de Citadel te Diest

Tijdens deze eerste uitstap leren we de verrekijker gebruiken en maken we kennis met een eerste reeks van vogels. We verkennen hierbij de omgeving van het leslokaal. We kunnen er enkele soorten watervogels goed observeren en krijgen ook de gewone soorten tuin- en bosvogels te zien. In deze periode slaan al een reeks soorten aan het zingen en dus krijgen we de kans om de liederen te leren kennen van Winterkoning, Kool- en Pimpelmees, Roodborst ... tot Boomklevers en spechten. We plannen ook een bezoek aan de Citadel, het oude militaire domein.

Afspraak: parking bij de Lindemolen te Diest om 9 u. Einde omstreeks 11.45 u.

Zaterdag 12 maart 2011:

(avondwandeling)

Uilenwandeling te Ezemaal Landen

We komen samen aan de kerk van Ezemaal in de Hakendoverstraat (kerk zonder toren). Er bestaat een kans hier Ransuil te zien die tijdens de winter in de naaldbomen aan de kerk en omgeving komt slapen en 's avonds op jacht vertrekt. Van de parking aan de kerk gaan we naar het jachtgebied van de Ransuil op een “Graan voor gorzen”-akker en daarna naar de Getevallei (Kleine Gete). We volgen de rivier stroomopwaarts. Aan de rand van het dorp bevindt zich een grote vierkantshoeve waar ieder jaar Kerkuil broedt. We trekken verder en komen aan een

bosrijk gebied, de biotoop van de Bosuil. Nu keren we op onze stappen terug en wandelen langs het dorp verder richting Eliksem. Daar is een zone rijk aan knotwilgen en hoogstamfruitbomen, de biotoop van de Steenuil. Met wat geluk krijgen we hem te zien.

Afspraak: parking bij de Lindemolen te Diest om 18.15 u. of de kerk van Ezemaal in de Hakendoverstraat om 19 u. We beëindigen onze wandeling omstreeks 22 u.

Zaterdag 26 maart 2011:

(voormiddag)

Dassenaarde - Asdonk

Dit natuurgebied ligt op het grondgebied van Molenstede (Diest) en is een onderdeel van het Vlaams natuurreservaat: Vallei van de Drie Beken. 450 ha zijn eigendom van ANB, 80 ha van Natuurpunt.

Door de afwisseling tussen natte valleigronden en droge heuvelruggen ontstond een gevarieerd landschap met hooilanden, donken, eikenberkenbossen, heideschraalgrasland met zelfs de aanwezigheid van Heidekartelblad, knotbomen, moerassen, zeggenrijke elzenbroeken, turfputten, zelfs een schans.

Gezien de tijd van het jaar zullen we nu hoofdzakelijk jaarvogels aantreffen, maar ook nog enkele late wintergasten en tevens de eerste overzomeraars. Diverse

mezen, waaronder Kuif- en Zwarte Mees, vinkachtigen, spechten, Boomklever, Tjiftjaf, Zwartkop, Sperwer, Buizerd...

Afspraak: parking bij de Lindemolen te Diest om 8.00 u. of parking achter de speelpleinen van Dassenaarde in de Asdonkstraat, net voor de afslag naar de Witte Weyerstraat. Einde omstreeks 11.45 u.

Zaterdag 9 april 2011: (voormiddag)
Schulensmeer te Linkhout

Het Schulensmeer is één der grootste meren van Vlaanderen. Het is omgeven door een fraai broekgebied dat polderachtig aandoet. Steeds meer percelen (375 ha) worden beheerd als reservaat, waardoor de natuurwaarden voortdurend toenemen. Het wateroppervlak lokt vele watervogels in diverse soorten. De Aalscholvers vertoeven er graag en hebben er sinds enkele jaren een winterslaapplaats en enkele koppels broeden er al. De omgevende beemden, akkers en broekbossen lokken allerlei zangertjes en vaak zweven roofvogels boven het gebied. Ornithologisch succes verzekerd op deze voormiddagwandeling, want ondertussen zijn al een aantal soorten terug uit het zuiden. We ontmoeten de traditionele jaarvogels, maar ook soorten als Blauwborst, Roodborsttapuit, Rietgors ... Ook kansen op doortrekkende steltlopers.

Afspraak: parking bij de Lindemolen te Diest om 7.45 u. of kerk van Linkhout in de Linkhoutstraat om 8 u. Einde omstreeks 11.30 u.

Zaterdag 30 april 2011: (voormiddag)
Dijlevallei: Oud-Heverlee en St.-Agatha-Rode

De Dijlevallei ten zuiden van Leuven is bijzonder natuurrijk. We bezoeken een paar vijvers gekend om hun vogelrijkdom: Heverlee-Noord en -Zuid, Grote Bron te Neerijse met de nieuwe kijkhut en kijktoren. Daarna verplaatsen we ons naar de vijver van Grootbroek te St.-Agatha-Rode. Naast de rijkdom aan watervogels zullen zeker ook de talrijke zangposten de nodige aandacht krijgen en wellicht zijn ook een aantal roofvogels actief.

Afspraak: parking bij de Lindemolen te Diest om 7.30 u. of station van Oud-Heverlee in de Bogaardenstraat om 8.30 u. – Einde omstreeks 12.00 u.

Zaterdag 7 mei 2011: (voormiddag)
Paddepoel – Velpevallei te Glabbeek

Wat startte als een klein doch waardevol natuurgebied van slechts 1,8 ha groeide door verschillende aankopen sinds 2000 uit tot een 80 ha groot natuurgebied in de Velpevallei met een heus doorstroommoeras, een waar paradijs voor watervogels. Door de combinatie van water, bos, weilanden, kleine landschapselementen en akkers zal deze wandeling in mei een ornithologische voltreffer zijn. Een greep uit de waarnemingen van vorig jaar zelfde tijd: Groenpootruiter, Bosruiter, Kluut, Kleine Plevier, Zwarte Ruit, Kempiaan, Wulp, Slechtvalk, Zomertaling, Bergeend, Geelgors, Gele Kwikstaart.

Afspraak: parking bij de Lindemolen te Diest om 8 u. of kerk van Bunsbeek in de Bunsbeekdorpstraat om 8.30 u.

Zaterdag 18 juni 2011:

(bustocht)

Tiengemeten in Zuid-Holland

O.l.v. Jan Wellekens bezoeken we dit pareltje in het Zuid-Hollandse deel van de Delta. Een eilandje van 1000 ha werd teruggegeven aan de natuur. Echte wilde natuur met stromende geulen en kreken. Waar je eindeloos kunt wandelen door gebaad en ongebaad terrein, waar een redelijke kans bestaat dat de imposante Zeearend boven je hoofd cirkelt. Tiengemeten is Deltanatuur zoals het bedoeld is: uitgestrekt, afwisselend en toegankelijk. Natuur om van te genieten.

Oude wegen werden verwijderd. Kreken werden hersteld. Landbouwgrond werd omgezet in moeras. Er kwamen nieuwe paden. Historische boerderijen kregen een bestemming als bezoekerscentrum. Een aardappelloods werd vogelkijkhut. Andere gebouwen werden gesloopt. En de natuur en de vogels grijpen de geboden kansen. Vertrek: Rotselaar, parking Marc Muntenplein via uitrit 21 van E314 bij rondpunt Aarschotsesteenweg/Steenweg op Holsbeek om 6.30 u. Diest, parking Lindemolen om 7 u. Leuven, parking Bodart 6.15 u. Tienen, parking Aarschotsepoort bij de kleine ring zijde stad om 6.30 u. (Vanuit Leuven en Tienen met wagens tot Diest !!!). Terug omstreeks 20.30 u.

Op deze busreis mogen niet-cursisten mee mits betaling van 25 euro op rekening van de Vogelwerkgroep met vermelding "Tiengemeten + gekozen opstapplaats". IBAN BE72 3300 1162 6516. Graag vóór 1 juni. Cursisten gratis!

Zaterdag 17 september 2011:

(bustocht)

Flevoland: Lepelaarplassen en Oostvaardersplassen

In dit wellicht meest complete ecosysteem van West-Europa huizen de grootste Aalscholverkolonies van West-Europa, maar ook meer dan 100 paartjes Kleine en Grote Zilverreiger, 1000 paar Baardmannetjes, zeldzaamheden als Buidelmees, Roodmus en Raaf. 1800 Edelherten, 800 Konikpaarden en 800 Heckrunderen leven in volledige vrijheid en zorgen voor begrazing.

Tienduizenden Grauwe Ganzen komen er ruien. Er zijn zeven wandelpaden en diverse kijkhutten. Tijdens een bezoek in september 2006 zagen we 87 vogelsoorten waaronder Lepelaar, Rosse Stekelstaart, Zomertaling, Zeearend, Visarend, Havik, Paapje (zie onze website). Een ander bezoek in dezelfde periode gaf ons Grauwe Franjepoot, Porseleinhoen, Waterral, Roerdomp, Zwarte Stern en Reuzenstern. Wat wordt het dit jaar?

Vertrek: Rotselaar, parking Marc Muntenplein via uitrit 21 van E314 bij rondpunt Aarschotsesteenweg/Steenweg op Holsbeek om 6.30 u., Diest, parking bij de Lindemolen om 7 u. Leuven, parking Bodart 6.15 u. Tienen, parking Aarschotsepoort bij de kleine ring zijde stad om 6.30 u. (Vanuit Leuven en Tienen met wagens tot Diest !!!). Terug omstreeks 20.30 u.

Op deze busreis mogen niet-cursisten mee mits betaling van 25 euro op rekening van de Vogelwerkgroep met vermelding "Flevoland + gekozen opstapplaats". IBAN BE72 3300 1162 6516. Graag vóór 1 september. Cursisten gratis!

Zaterdag 22 oktober 2011:

(autodagtocht)

Autodagtocht Kust: Oostende – Heist – Zwin

Dit programma wordt mogelijk aangepast aan de omstandigheden van de dag: al of niet zeetrek, aanwezige zeldzame soorten e.d.

We bezoeken eerst de haven te Oostende. Hier is het interessant meeuwen kijken. Soms vind je er een Grote Burgemeester. Daarna zoeken we de Spuikom af. Geregeld overwinteren hier zeldzame soorten. Dan maken we een stop bij de Fonteintjes te Blankenberge. Dit is een duinenreservaat met enkele

duinmeertjes en aansluitend een vrij rustig strand. De Baai van Heist is een recent reservaat dat ook weer verrassingen kan bieden. Tenslotte trekken we naar het Zwin voor een flinke wandeling in de Zwinvlakte. Heel wat soorten gewaarborgd. We zoeken er o.a. naar Frater, Strandleeuwerik, Kuifduiker ... maar er vertoeven altijd ook heel wat steltlopers, futen, ganzen en eenden.

Vertrek: Diest, parking bij de Lindemolen om 6.15 u. – Tienen, parking

Aarschotsepoort bij de kleine ring om 6.30 u. Samenkomst te Leuven, parking

Bodart om 7 u. – Terug omstreeks 20.30 u.

Zaterdag 26 november 2011:

(voormiddag)

Hoegaardse holle wegen en akkerreservaten

Hoegaarden is gekend voor zijn mooie plateaus, holle wegen, maar ook enkele schitterende beekvalleien. Hier heeft Natuurpunt ook geschiedenis gemaakt met een tiental akkerreservaatjes in beheer die speciaal worden ingericht voor de gorzen. Graan wordt ingezaaid met een tweeslagstelsel en blijft staan als wintervoer. Op deze akkertjes verblijven soms een paar honderd Geel- en Grauwe Gorzen, tientallen Ringmussen en allerlei vinken. Op de plateaus vinden we misschien nog Rietgors en Veldleeuwerik. In de regio vertoeven meestal ook wat roofvogels o.a. kiekendieven.

Vertrek: Diest, parking bij de Lindemolen om 8.15 u. of kerk van Hoegaarden (Gemeenteplein) om 9 u. Einde omstreeks 12 u. Nadien is er als afsluiter van deze cursus gelegenheid tot een etentje in het Kouterhof, streekrestaurant bij de brouwerij. Hierover maken we afspraken in de laatste “binnenles”.

★ *Voor de uitstappen maken we gebruik van eigen wagens tenzij anders vermeld. Meenemen: laarzen, kijkers, vogelgidsen en picknick voor dagtochten. Op de twee busreizen mogen niet-cursisten mee mits betaling.*

Opmerking: Om een vogelcursus te volgen is het wenselijk over een verrekijker en een vogelgids te kunnen beschikken. Best is hiervoor gebruik te maken van een vogelgids met tekeningen, niet met foto's. Op dit ogenblik zijn er verschillende goede gidsen op de markt.

Zoekt u naar een zeer complete gids dan raden wij de volgende aan: de “**ANWB Vogelgids van Europa**”, auteur Killian Mullarney e.a.; kostprijs ongeveer 33 euro. Of wilt u een bescheidener gids? Dan zijn de “**Easy Vogelgids van heel Europa**” of “**De nieuwe Tirion Natuurgids Vogels**” aan te raden (kostprijs ongeveer 18 euro). De eerstgenoemde gids kan de VWG meestal met een korting van een 5-tal euro bezorgen. In dat geval te bestellen bij de eerste les of vooraf.

Als U natuurlijk al over een gids beschikt, is het **onnodig** een nieuwe aan te schaffen!!

Met een eventuele aankoop van een verrekijker wacht u best tot na de eerste les. Voorzie laarzen voor de uitstappen en/of stevige stapschoenen die tegen een stootje kunnen.

INFO CURSUS

Marcel Jonckers ☎ 0497 44 72 33   Peter Collaerts ☎ 0477 370 450

Jan Wellekens ☎ 0497 799 367   Luc Cieters ☎ 0494 916 862

MEER INFO over onze Vogelwerkgroep en alle activiteiten vindt U ook op onze website www.vogelwerkgroep-oost-brabant.be

“Ons Vogelblad”

Aangeboden gedurende één jaar aan de cursisten. Dit tijdschrift wordt 4 keer per jaar uitgegeven, telt telkens 48 tot 64 blz. volledig gewijd aan onze vogelwereld, vogelrijke gebieden, vogelstudies, bijzondere waarnemingen, soort in de kijker, vogelgedrag en ecologie, uitstappen en algemene vogelthema's.

Vogelwerkgroep Oost-Brabant

coördineert activiteiten rond vogels in de regio.

We werken rond OBSERVEREN, STUDIE, EDUCATIE en BESCHERMING.

Studieprojecten waaraan u kan meewerken zijn: Watervogeltellingen, Roofvogeltellingen, Inventarisaties, PTT-project, Project Bijzondere Broedvogels. Beschermingsprojecten lopen vnl. rond uilen, zwaluwen en akkervogels.